

FRÁSÖGN

af fundi stjórnarnefndar Evrópuráðsþingsins í París 24. maí 2019

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Rósa Björk Brynjólfssdóttir, formaður, og Þórhildur Sunna Ævarsdóttir, varaformaður og formaður laga- og mannréttinda-nefndar Evrópuráðsþingsins, auk Bylgju Árnadóttur, alþjóðaritari. Fundurinn var haldinn í París, en Frakkland fer með formennsku í Evrópuráðinu um þessar mundir. Á dagskrá voru ályktanir og skýrslur um loftgæði í Evrópu, sjálfbæra byggðaþróun, heilsu unglunga og samstarf þingsins við Marokkó. Stjórnarnefnd var einnig tilkynnt um ákvörðun framkvæmdastjórnar þingsins um að fela þingskapanefnd að leggja fram tillögur að breytingum á þingsköpum á fundi þingsins í júní. Þessar tillögur myndu gera Rússum og Bosníumönnum kleift að kynna kjörbréf landsdeilda sinna á miðju ári og þannig taka þátt í kosningu framkvæmdastjóra ráðsins, sem fram fer í júní.

Carole Bureau-Bonnard, varaforseti franska þingsins, setti fundinn. Hún sagði þingmennina leika lykilhlutverk í starfi Evrópuráðsins. Með kosningu nýs framkvæmdastjóra ráðsins gætu þingmennirnir markað ráðinu stefnu til framtíðar. Amélie de Montchalin, undirráðherra Evrópumála í utanríkisráðuneyti Frakklands og formaður ráðherranefndar Evrópuráðsins, kynnti áherslur franskra stjórnvalda meðan á formennsku landsins í Evrópuráðinu stendur. Hún sagði Frakka álíta það mikinn heiður að fá að stýra Evrópuráðinu á 24 ára fresti. Á þessum tímamarki væri mikilvægt að auka samheldnina milli ráðherranefndar Evrópuráðsins og þingsins. Ákvörðun ráðherranefndarinnar á fundi sínum í Helsinki í maí hefði verið samhljóða ályktun Evrópuráðsþingsins frá aprílfundi sínum. Í ákvörðuninni væri kveðið á um að setja á fót sameiginlegan vettvang Evrópuráðsþingsins og ráðherranefndarinnar til að takast á við tilvik þar sem aðildarríki uppfylli ekki skuldbindingar sínar gagnvart Evrópuráðinu. De Montchalin sagðist vonast til þess að fleiri landsdeildir gætu tekið þátt í kosningu framkvæmdastjóra ráðsins í júní. Hún hvatti þingmennina til að láta þetta tækifæri ekki renna sér úr greipum. Enginn gæti sigrað í deilunni á kostnað annars. Sigur fælist í því að Evrópuráðið gæti aftur nýtt krafta sína í þau málefni sem skiptu mestu máli fyrir borgara landanna, þau málefni sem ráðið var stofnað til að takast á við. De Montchalin ítrekaði að framferði Rússa í Úkraínu væri óásættanlegt og brot á alþjóðalögum. Hins vegar hefði Evrópuráðinu ekki tekist að leysa deiluna með því að svipta rússnesku landsdeildina atkvæðisrétti. Evrópuráðinu bæri skylda til að veita öllum 800 milljónum íbúa Evrópu vernd með starfsemi Mannréttindadómstólsins og annarra stofnana Evrópuráðsins, burtséð frá ákvörðunum þeirra eigin stjórnmalamanna. Undanfarin fimm ár hefði Evrópuráðið hins vegar verið undirlagt af þessari einu deilu og þannig hefði einum aðila tekist að lama starfsemi ráðsins. Á næstunni tæki við vinna innan Evrópuráðsins við að móta þennan nýja vettvang til úrlausnar ágreiningsmála. Tryggja þyrfti að viðbrögð við því að ríki framfylgi ekki skuldbindingum sínum yrði hröð því að þekkt væri að tíminn gerði alþjóðleg átök erfiðari úrlausnar.

Í forgrunni formennskutíðar Frakka verður að standa vörð um sameiginleg gildi og stuðla að félagslegum og efnahagslegum framförum. Amélie de Montchalin sagði Mannréttindadómstólinn vera dæmi um það hversu miklum árangri alþjóðlegt samstarf gæti náð. Í formennskutíð sinni hygðust Frakkar leggja áherslu á að standa vörð um afrek Evrópuráðsins á vettvangi mannréttinda og undirbúa ráðið undir áskoranir framtíðar. Meðal annars hefði hæstaréttardómurum aðildarríkjanna verið boðið á ráðstefnu í París um framfylgd dóma Mannréttindadómstólsins. Einnig yrði lögð áhersla á að hvetja sem flest aðildarríki til að skrifa undir og fullgilda samning um baráttu gegn kynbundnu ofbeldi og heimilisofbeldi sem oftast er nefndur Istanbúlsamningurinn.

Á fundi stjórnarnefndar ræddu þingmenn skýrslu um samstarf Evrópuráðsþingsins við þjóðþing Marokkó (e. *partnership for democracy*). Í skýrslunni kom fram að marokkósk stjórnvöld hefðu náð áþreifanlegum árangri á vettvangi réttarríkisins, sérstaklega með auknu sjálfstæði dómstóla. Enn væri þó mikið verk óunnið þegar kæmi að verndun mannréttinda. Í ályktun sinni hvatti þingið marokkósk stjórnvöld til að afnema dauðarefsingu, koma í veg fyrir brot á réttindum fjölmiðlafólks og á félagafrelsi og að tryggja konum og körlum jöfn tækifæri. Þingið ákvað að halda áfram að meta innleiðingu umbóta í Marokkó og endurmeta samstarfið með reglulegu millibili. Þingið samþykkti breytingartillögu við ályktunina sem lögð var fram af Þórhildi Sunnu Ævarsdóttur með stuðningi Rósu Bjarkar Brynjólfsdóttur og fleiri þingmanna. Með breytingunni voru marokkósk stjórnvöld hvött til að hætta tafarlaust að framfylgja ákvæðum í hegningarlögum landsins sem lytu að banni við kynlífi einstaklinga af sama kyni og kynlífi utan hjónabands.

Í ályktun þingsins um loftgæði í Evrópu kom fram að fleiri látast af völdum loftmengunar á ári hverju en af völdum reykinga. Ályktunin skilgreindi loftgæði sem mannréttindi og hvatti aðildarríki Evrópuráðsins til að gangast undir áhrifaríkara opinbert regluverk til að draga úr loftmengun. Einnig voru aðildarríki hvött til þess að auka samstarf sitt við umhverfisstofnun Evrópu (e. *European Environment Agency*) varðandi gagnaöflun um loftgæði og til að bæta upplýsingagjöf til almennings um loftgæði í rauntíma. Aðildarríki voru hvött til að grípa til aðgerða á borð við að draga úr eða banna umferð, fjölga göngugötum og skipuleggja samgöngur í tengslum við byggðapróun. Einnig voru þau hvött til að koma á „hreinum loftsvæðum“ (e. *clean air zones*) í kringum skóla og leikskóla og draga úr notkun dísilknúinna bíla.

Þingið samþykkti ályktun um sjálfbæra þróun byggðar sem styddi við félagslega aðlögun. Í skýrslu ályktunarinnar var bent á að þrjú fjórðu hlutar Evrópubúa lifðu í þéttbýli. Það hefði áhrif á nýtingu rýmis, aðgengi að störfum og húsnæði og umhverfisáhrif. Þéttbýlisþróun skapaði þó einnig tækifæri til að bregðast við loftslagsáhrifum með skilvirkum og hagkvæmum hætti með markvissri stefnumótun. Í ályktun sinni hvatti þingið aðildarríki til þess að efla stefnumótun hvað varðar sjálfbæra þéttbýlisþróun og tryggja aðkomu hins opinbera að byggðapróun. Einnig voru sveitarfélög hvött til að setja samheldni samfélaga og mannréttindi í forgang þegar kæmi að stefnumótun í málaflokknum og horfa sérstaklega til þarfa barna, eldri borgara, kvenna, innflytjenda og flóttafólks, fátækra og fatlaðra. Aðildarríki voru hvött til að blanda saman íbúðarhúsnæði, atvinnuhúsnæði og afþreyingu til að minnka þörf fyrir samgöngur og auka lífsgæði íbúanna. Einnig voru þau hvött til að nýta tækniþróun til að auka gagnsæi ákvarðana og auka þátttöku almennings í málefnum sveitarstjórna.

Á fundi stjórnarnefndar var einnig samþykkt einróma ályktun um þarfir unglunga í heilbrigðismálum. Skýrsluhöfundur beindi sjónum sérstaklega að áskorunum á borð við kvíða og þunglyndi, átraskanir, kynheilbrigði og fíknisjúkdóma. Í ályktuninni hvatti Evrópuráðsþingið aðildarríki til að auka áherslu á heilsu ungmenna og tryggja að þjónusta við ungt fólk væri bæði aðgengileg og ókeypis. Einnig voru aðildarríkin hvött til að stuðla að auknum rannsóknum á þörfum unglunga og styðja við aðkomu þeirra að ákvörðunum um heilbrigðisþjónustu. Að lokum voru aðildarríki beðin um að tryggja að á námskrá skóla væri fræðsla um félagsleg og sálræn mál, þar á meðal kynfræðsla.

Á fundi stjórnarnefndar samþykkti þingið einnig ályktun um ræktun persónulegs þroska og hæfni á sviði lista og menningar fyrir tilstilli menntunar auk þess sem fjallað var um framkvæmd kosningaeftirlits Evrópuráðsþingsins í Norður-Makedóníu og Úkraínu í mars, apríl og maí. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.assembly.coe.int.